

बाराव्या पंचवार्षिक योजनेमध्ये कृषी विस्तार व
तंत्रज्ञान अभियानांतर्गत कृषी अभियांत्रिकीकरण
उपअभियान राज्यात राबविण्यासाठी कार्यकारी
समित्यांची स्थापना करणेबाबत

महाराष्ट्र शासन
कृषी, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: कृयांउ -१०१४/ प्र.क्र. १२४ /४अ
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक
मंत्रालय (विस्तार), मुंबई- ४०० ०३२
तारीख:- ०३ जून, २०१४

वाचा

- १) केंद्र शासनाचे पत्र क्र.3-6/2012 M&T(I&P) dated 03/4/2014
- २) केंद्र शासनाच्या उपअभियानासंदर्भातील <http://farmech.gov.in> या संकेतस्थळावर उपलब्ध करून दिलेल्या मार्गदर्शक सूचना
- ३) कृषी आयुक्तालयाचे पत्र क्र. कृ.आ./गु.नि.-५/SMAM १४-१५/६५/१४, दि.०६/५/२०१४

प्रस्तावना

केंद्र पुरस्कृत १०० टक्के कृषी अभियांत्रिकीकरण ही योजना सन २००१-०२ पासून कृती आराखड्यांतर्गत राबविण्यात येत होती. केंद्र शासनाने सदर योजना सन २०१३-१४ या आर्थिक वर्षापासून बंद केली असून, बाराव्या पंचवार्षिक योजनेमध्ये सन २०१४-१५ पासून कृषि विस्तार व तंत्रज्ञान अभियान राबविण्याचे निश्चित केले आहे. सदर अभियानांतर्गत कृषि यांत्रिकीकरण उपअभियानाचा अंतर्भाव केला आहे. सदर उपअभियानांतर्गत एकूण आठ घटक असून, घटक क्रमांक १ व २ हे यंत्राची प्रात्यक्षिके, प्रशिक्षण व तपासणी बाबत आहेत. हे दोन्ही घटक १००% केंद्र पुरस्कृत असून, उर्वरीत ६ घटकासाठी केंद्र व राज्य शासनाच्या निधीच्या हिश्याचे प्रमाण ७५:२५ टक्के असे आहे.

सदर उपअभियान राज्यात बाराव्या पंचवार्षिक योजनेत राबविण्यासाठी राज्यस्तरीय कार्यकारी समिती, जिल्हास्तरीय कार्यकारी समिती, उपअभियान नियंत्रण अधिकाऱ्यांची नेमणूक व उपअभियान संचालक व समन्वयकाची नियुक्ती करणे या बाबी शासनाच्या विचाराधीन होत्या.

शासन निर्णय

- १) कृषि विस्तार व तंत्रज्ञान अभियानांतर्गत कृषि यांत्रिकीकरण उपअभियानाची अमंलबजावणी करण्यासाठी पुढीलप्रमाणे समित्यांची स्थापना करण्यात येत आहे.

अ) राज्यस्तरीय कार्यकारी समिती (State Level Executive Committee)

मा.अपर मुख्य सचिव (कृषि व पणन) यांच्या अध्यक्षते खाली पुढील प्रमाणे राज्य स्तरीय कार्यकारी समिती गठित करण्यात येत आहे.

अनु. क्र.	अधिकारी पदनाम	समितीतील पद
१	अपर मुख्य सचिव (कृषि व पणन)	अध्यक्ष
२	आयुक्त कृषि	सदस्य
३	कृषि संचालक (आत्मा)	सदस्य
४	कृषि संचालक (फलोत्पादन)	सदस्य
५	कृषि संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण)	सदस्य
६	विभाग प्रमुख, कृषि औजार व शक्ती विभाग, राज्यातील चारही कृषि विद्यापिठे/क्रीडा हैद्राबाद यांचे प्रतिनिधी	सदस्य
७	व्यवस्थापकिय संचालक, महाराष्ट्र कृषि उद्योग विकास महामंडळ, मुंबई.	सदस्य
८	कृषि संचालक (नि.व गु.नि) कृषी आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे-०१	सदस्य सचिव

समितीची कार्यकक्षा:

- I. राज्यस्तरीय वार्षिक कृती आराखडा तयार करून केंद्र शासनाच्या कार्यकारी समितीस सादर करणे. राज्य स्तरावरील आराखड्याला मंजुरी देणे, योजना अंमलबजावणीच्या अनुषंगाने वेळोवेळी आढावा घेणे व मार्गदर्शन करणे.
- II. उपअभियान अंमलबजावणी आराखडा (Mission Implementation Plan-MIP) तयार करणे.
- III. पंचवार्षिक योजनेच्या कालावधीत कृषि यांत्रिकीकरणाद्वारे कृषि क्षेत्रातील उर्जा वापर २ किलोवॅट/हेक्टर पर्यंत पोहचेल या दृष्टीने परीस्थितीजन्य आराखडा तयार करणे.
- IV. जिल्ह्यातील प्रत्यक्ष कृषि क्षेत्रातील उर्जा वापर विचारात घेवून जिल्हानिहाय वार्षिक कृती आराखडा तयार करणे.
- V. कृषि यांत्रिकीकरणासाठी भौगोलीक परिस्थिती व पिक रचनेरुप कृषि औजारे व यंत्रसामुग्री यादी तयार करणे.
- VI. या क्षेत्राशी संलग्न तज्ञांचा, कृषि विज्ञान केंद्र, कृषि विद्यापिठांचा अभियानांतर्गत अंतर्भाव करणे. कृषि औजारे/उपकरणे/यंत्र सामुग्री उत्पादक/पुरवठादार यांची तपासणी अहवालांआधारे यादी करून दर निश्चित करणे.
- VII. राज्य स्तरीय कार्यशाळा, चर्चासत्रे, प्रशिक्षण यांचे आयोजन करणे.

ब) जिल्हास्तरीय कार्यकारी समिती (District Level Executive Committee)

योजनेच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार योजनेच्या अंमलबजावणीसाठी व संनियंत्रण करण्यासाठी जिल्हास्तरावर जिल्हास्तरीय कार्यकारी समितीचे पुढीलप्रमाणे गठन करण्यात येत आहे.

अ.क्र.	अधिकारी पदनाम	समितीतील पद
१	संबंधित जिल्ह्याचे जिल्हाधिकारी	अध्यक्ष
२	संबंधित जिल्ह्याचे जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी	सदस्य सचिव
३	कृषि विकास अधिकारी जिल्हा परिषद	सदस्य
४	प्रकल्प संचालक, आत्मा संबंधीत जिल्हा	सदस्य
५	संलग्न कृषि विद्यापीठातील/आयसीएआरचे कृषि अभियांत्रिकी विषयातील तज्ञ	सदस्य
६	स्वयंसहाय्यता गटाचे प्रतिनिधी	सदस्य
७	जिल्ह्यातील अग्रणी बँकेचे/नाबार्ड प्रतिनिधी	सदस्य
८	जिल्ह्यातील प्रगतीशील शेतकरी	सदस्य

समितीची कार्यक्षेत्रे:

- I. जिल्हास्तरीय घटकनिहाय वार्षिक कृती आराखडा तयार करून राज्यस्तरीय कार्यकारी समितीस सादर करणे.
- II. जिल्हा स्तरावरील योजना अमलबजावणीच्या अनुषंगाने प्रकल्प तयार करणे.
- III. जिल्ह्यातील भौगोलिक परिस्थिती व पिक रचनेनुरूप कृषी क्षेत्रातील उर्जा वापर (किलोवॉट/हेक्टर) विचारात घेऊन जेथे उर्जा वापराचे प्रमाण कमी आहे असे भाग, तसेच अल्प व अत्यल्प जमीनधारणा असलेल्या क्षेत्रांची योजनेसाठी निवड करणे व कृषी क्षेत्रातील उर्जा वापर २ किलोवॉट/ हेक्टर पर्यंत पोहचेल या दृष्टीने नियोजन व कार्यवाही करणे.
- IV. योजनेच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार वैयक्तिक लाभार्थी निवड, स्वयंसहाय्यता गटांची निवड, उपभोक्त गटांची निवड, सहकारी संस्थांची निवड, शेतकरी उत्पादक गट/संघ निवड, उद्योजक निवड याबाबत कार्यवाही करणे.
- V. योजनेंतर्गत कृषी यांत्रिकीकरणांकरिता कर्ज प्रकरणांसाठी वित्तीय संस्थांचे समन्वयाने कार्यवाही करणे.
- VI. कृषी यांत्रिकीकरणांतर्गत घटकाचा लाभ घेतलेल्या एकाच लाभधारकास त्या घटकाचा इतर योजनेमधून पुन्हा लाभ मिळणार नाही, यादृष्टीने नियोजन करणे.
- VII. सदर उपअभियानाच्या अमलबजावणीसाठी पंचायत राज संस्थेचा अंतर्भाव करणे, कार्यक्रमास प्रसिध्दी देणे, उपअभियानांतर्गत लाभ देण्यात आलेल्या लाभार्थ्यांची यादी प्रसिध्द करणे.
- VIII. उपअभियान अमलबजावणीच्या अनुषंगाने वेळोवेळी आढावा घेणे व मार्गदर्शन करणे.

उपअभियानाच्या अमंलबजावणीनंतर, त्याचा पिकांच्या उत्पादन व उत्पादकता वाढीवरील मुल्यमापन अहवाल राज्यस्तरीय समितीस सादर करणे.

क) उपअभियान नियंत्रण अधिकाऱ्यांची नेमणूक

कृषी यांत्रिकीकरण उपअभियानाच्या प्रभावी अमंलबजावणीकरिता पुढीलप्रमाणे उपअभियान नियंत्रण अधिकाऱ्यांची नेमणूक करण्यात येत आहे.

अ.क्र.	स्तर	उपअभियान नियंत्रण अधिकारी
१	राज्य स्तर	१) संचालक (आत्मा), कृषी आयुक्तालय, पुणे २) संचालक (नि. व गु. नि.) कृषी आयुक्तालय, पुणे
२	विभाग स्तर	संबंधित विभागीय कृषी सहसंचालक
३	जिल्हा स्तर	संबंधित जिल्हा अधिक्षक कृषी अधिकारी
४	उपविभाग स्तर	संबंधित उपविभागीय कृषी अधिकारी
५	तालुका स्तर	संबंधित तालुका कृषी अधिकारी

ड) या उपअभियानांतर्गत अभियान संचालक म्हणून संचालक (आत्मा), कृषी आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांची तसेच समन्वय अधिकारी म्हणून कृषी उपसंचालक (गु.नि.-५), कृषी आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांची नियुक्ती करण्यात येत आहे.

२) हा शासन निर्णय मा. अपर मुख्य सचिव (कृषी व पणन) यांच्या मान्यतेने निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१४०६०३१२३९५४९७०१ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(श्रीरंग वि. जाधव)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. आयुक्त (कृषि), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे (५ प्रती)
२. कुलगुरु, कृषी विद्यापीठे (सर्व)

३. संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण), कृषि आयुक्तालय, पुणे (१० प्रती)
४. जिल्हाधिकारी (सर्व)
५. सर्व सन्माननीय विधीमंडळ सदस्य द्वारा विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई
६. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
७. सर्व संचालक/ सहसंचालक, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे-१
८. व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र कृषि उद्योग विकास महामंडळ दिनकरराव देसाई मार्ग, गोरेगाव (पूर्व) मुंबई- ६५
९. विभागीय कृषि सहसंचालक (सर्व)
१०. जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी (सर्व)
११. सर्व मुख्य वित्त व लेखाधिकारी (जिल्हापरिषद)
१२. सर्व कृषि विकास अधिकारी, जिल्हा परिषद
१३. महालेखापाल, महाराष्ट्र १/२, मुंबईनागपूर/ (लेखा परिक्षा/ (लेखा व अनुज्ञेयता)
१४. महालेखाकार (स्थानिय) निकाय लेखापरिक्षा व लेखा प्रतिष्ठा भवन, १०१ महर्षी कर्वे मार्ग, मुंबई-४०००२०
१५. सर्व कोषागार अधिकारी
१६. व्यवस्थापकीय संचालक, राष्ट्रीय कृषि व ग्रामीण विकास बँक, मुंबई
१७. व्यवस्थापकीय संचालक, भूविकास बँक, मुंबई
१८. अध्यक्ष सर्व जिल्हा परिषदा
१९. माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, मंत्रालय, मुंबई-३२.
२०. नियोजन विभाग (का-१४३१) /मंत्रालय, मुंबई-३२
२१. वित्त विभाग (व्यय-१ व अर्थसंकल्प - १३) / मंत्रालय, मुंबई-३२
२२. ग्राम विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
२३. मा. राज्यमंत्री (कृषि) यांचे खाजगी सचिव
२४. मा. मंत्री (कृषि) यांचे खाजगी सचिव
२५. निवड नस्ती (कार्यासन -४अ)